

Møte for lukkede dører
torsdag den 4. mai 1950 kl. 10.

President: Natvig Pedersen.

Dagsorden:

Innstilling fra den forsterkede skog-, vassdrag- og industrikomite om hjemkjøp av aksjer i Norsk Hydro (innst. S.B.).

Etter forslag av presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Møtet holdes for lukkede dører.
2. Regjeringens medlemmer, de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer og byråsjef i Industridepartementet, Gunnar Mo, gis adgang til møtet.

Presidenten: Den innkalte varamann for kjøpstedene i Telemark og Aust-Agder fylker, skipsreder Victor Emanuel Torbjørn Tambs, har tatt sete.

Innstilling fra den forsterkede skog-, vassdrag- og industrikomite om hjemkjøp av aksjer i Norsk Hydro (innst. S.B.).

Saken i sin alminnelighet ble satt under debatt.

Holm: Et mindretall i komiteen har opptatt et eget forslag om at man ikke skal bifalle St.prp. nr. 29. Jeg er ikke spesielt imot hjemkjøp av aksjer i Norsk Hydro, men jeg tror ikke det er mulig ved sådanne tilfeldige innkjøp å få tak i 50 pst. av aksjekapitalen, og skal det være noen mening i hjemkjøpene, må man ha minst 50 pst. Som man vil ha sett, er det en aksjegruppe, de såkalte I.G. Chemie-aksjene, en tysk aksjepart som var overført til Sveits, og som Norge har fått, men som man nå på juridisk og diplomatisk vei forsøker å få tilbake igjen til Sveits. Kunne vi få de aksjene, ville vi kontrollere 53 pst. av aksjekapitalen, og da behøvde vi i det hele tatt ikke å kjøpe noe ved tilfeldige innkjøp. Sjansen til å få dem, kan jeg ikke uttale meg noe om; det er vanskelig i det hele tatt å bedømme hvordan den sak vil løpe av. På annen måte å få tak i 50 pst. anser jeg for utelukket. Vi mangler 9-10 pst. som vi da altså måtte kjøpe inn ved tilfeldige aksjekjøp på børsen. Det er franskmennene som der er konkurrenter med oss, og det er klart at jo mer vi er frampå og vil kjøpe, desto mer er franskmennene klar over hensikten med dette, og de går også inn på børsene for å prøve å kjøpe inn til sin side. Vi når da ganske sikkert ikke frem til målet på den vei. En ting til er at kursen er så uheldig som vel mulig. Vi må bruke amerikanske dollar til disse innkjøpene, og dem har vi i dag ikke for mange av. Jeg ser også slik på det at Norsk Hydro er et godt selskap; det

trenger ikke noen som helst slags investering fra statens side. Å gå hen her og bruke 1 million kroner til et sådant formål er helt galt i disse tider. Vi har i utsikt - vi kan iallfall tenke oss - å komme opp i forhold med arbeidsløshet, og de penger vi kan avse på vårt budsjett i dag, må vi ta nøyaktig og planmessig sikte på å bruke på en slik måte at vi styrker arbeidslivet; det gjør vi ikke ved denne anbringelsen. Jeg kan derfor ikke være med på den, og jeg vil oppta forslag om at «St.prp. nr. 29 - hjemkjøp av aksjer i Norsk Hydro - bifalles ikke.»

Presidenten refererte Holms forslag.

Jakob Pettersen (komiteens formann og ordfører): Det er formodentlig unødvendig å gå inn på hele sakens historie. Direktoratet for fiendtlig eiendom overtok alle tyske aksjer i Norsk Hydro, og det har også beslaglagt en del aksjer som det sveitsiske selskap I.G. Chemie var i besittelse av. De tyske aksjene er en grei affære, dem har staten overtatt. Når det gjelder I.G. Chemie-aksjene, er forholdet kanskje noe mer uklart, idet det både ad diplomatisk og ad rettslig vei har vært reist sak om disse aksjene, en sak som kan komme til å ta forholdsvis lang tid dersom en ikke på annen måte kan komme frem til en løsning. Det spørsmål er, så vidt jeg vet, under bearbeidelse av Direktoratet for fiendtlig eiendom i nøye kontakt med Regjeringen. Om utfallet av det kan vi for tiden ingen ting si, men så vidt jeg kan skjønne av de dokumenter jeg har sett, skulle det ikke være noen tvil om at vi på en eller annen måte kan komme i besittelse av disse aksjer.

Det er to ting som gjør det viktig for oss at vi kan fortsette det hjemkjøpet av aksjer som vi har tatt fatt på. Det første er at det må anses for å være en sak av største viktighet at vi kan få så stor norsk innflytelse innen Norsk Hydro som det i det hele tatt er mulig. Det er vårt største industriselskap, det har en umåtelig stor betydning for vår utenriksøkonomi og for arbeidsforholdene, det har i det hele tatt en umåtelig betydning for hele landets økonomiske liv, og det må anses for å være meget viktig at vi kan få hjemkjøpt flest mulig av disse aksjer.

Det spesielle forhold kommer også til, at selv om vi - når vi ser bort fra I.G. Chemie-aksjene - ikke får aksjemajoriteten, så er aksjene eller iallfall en del av aksjene nokså spredt. Den norske stat har 34,9 % av aksjene, og øvrige norske aksjeeiere har 8,2 %. Av disse 8,2 % sitter 5 % på et konsortiums hender, et konsortium som staten må kunne regne med å samarbeide med, dersom det oppstår visse vanskeligheter. Altså vil staten sammen med dette norske konsortium sitte med 39,9 % av aksjekapitalen, og en må kunne forutsette at de kan samarbeide. De andre vel 3 % som sitter på norske hender, er spredt i så stor utstrekning at det i en gitt situasjon kan være forholdsvis vanskelig å komme i samband med dem. På den annen side har vi en organisert

fransk gruppe som har 38,9 % av aksjekapitalen. Vi har altså et forholdsvis lite spillerom mellom disse to store gruppene, som i virkeligheten er de som dirigerer Norsk Hydro. Det er noenlunde sikkert at også den franske gruppe søker å drive et organisert oppkjøp av aksjer. For øyeblikket har vi en liten margin over, men jeg er ikke sikker på at vi kan beholde den dersom vi ikke sørger for å kjøpe det som kan være å få kjøpt. Der er en del aksjer på utenlandske børser til salgs nå og da, og en har kjøpt hjem en del. Ved den fullmakt som ble gitt i fjor, er det kjøpt inn en del aksjer, og departementet har, etterat de pengene som ble bevilget, tok slutt, fremdeles fått tilbudt aksjer nå og da.

Vi i flertallet mener at det er en sak av den aller største betydning at departementet får fullmakt til stille og rolig og underhånden å kjøpe hjem de aksjene vi kan få tak på for å sikre norske interesser i Hydro så langt som mulig. Det er årsaken til at vi går så vidt sterkt inn for dette kjøp som vi gjør.

Det er et annet mindretall i komiteen som har opptatt det samme forslag som de tok opp i fjor. Det er hr. Solberg som har tatt det opp, og han har fått tilslutning fra de tre venstremenn, herrene Bøyum, Iveland og Strand. De foreslår at de aksjene som blir kjøpt hjem, skal stilles til disposisjon for kommuner og for arbeidere og funksjonærer som vil overta dem. Så vidt jeg vet, vil statsråden komme nærmere inn på det spørsmålet i et innlegg her, og jeg skal derfor for øyeblikket ikke si noe om det.

Det er nok så at aksjekursen kanskje er noe høy, det kan være noe i det, skjønt de aksjene som en hittil har kjøpt hjem, har en fått på rimelige vilkår. Men selv om kursen skulle være noe høy, så er iallfall flertallet - alle unntatt hr. Holm og hr. Ingvaldsen, som var med den gang - av den oppfatning at det er så viktig og så betydningsfullt å fortsette dette oppkjøpet at vi på tross av høy kurs allikevel anbefaler det så sterkt som vi kan.

Asbj. Solberg: Like fra første gang Stortinget behandlet spørsmålet om å overta aksjer i Norsk Hydro, har det vært delte meninger om saken her i Stortinget, vi har vurdert den noe forskjellig. Jeg har sett det slik at det ikke bare er forsvarlig, men også samfunnsmessig og forretningsmessig riktig å kjøpe hjem flest mulig Hydro-aksjer, så lenge aksjene er å få kjøpt etter en rimelig kurs. Hittil har kursen, så vidt jeg kan se, ligget rundt pari. Når en vet litt om hvilken formue og hvilke inntekter Norsk Hydro har, må enhver kunne innrømme at den forretningsmessige side av saken er i orden. Det er ikke ofte en får kjøpt så gode papirer.

Men saken har en annen side, nemlig den å få en norsk avgjørende innflytelse i selskapet. Det gjelder derfor etter mitt skjønn å fortsette hjemkjøpet, til vi er sikret majoriteten. Første gang vi behandlet overtagelsen av Hydro-aksjer, dreiet det seg om 44,4 %. Medregnet den norske

gruppes 5,8 % gikk vi ut fra at majoriteten var sikret. Imidlertid er det oppstått tvist om I.G. Chemie's aksjer, så vi bør, så lenge tvisten ikke er avgjort, regne med den mulighet at det er bare 43 % på norske hender. Dette oppfordrer oss enn mer til å fortsette hjemkjøpet. Å anvende inntil 1 million kroner i fremmed valuta til dette formål kan vel ikke få noen innflytelse på vår valutasituasjon, i så fall får vi spare tilsvarende på en annen kant.

Imidlertid er jeg ikke stemt for at staten skal kjøpe hjem aksjene for å beholde dem selv. Her kommer jeg tilbake til det standpunkt jeg tidligere har hatt at aksjene må stilles til disposisjon for salg til Hydros arbeidere og funksjonærer. Staten bør tilby arbeiderne og funksjonærene et antall aksjer svarende til dem som kjøpes hjem, til en beregnet gjennomsnittskurs uten fortjeneste for staten. Hvis arbeiderne og funksjonærene ved bedriften på denne måte blir økonomisk engasjert, vil det stimulere interessen.

Idet jeg går ut fra at denne bevilgning blir gitt i overensstemmelse med flertallsinnstillingen, tillater jeg meg på vegne av det mindretall jeg tilhører, å stille følgende forslag:

«Aksjene tilbys bedriftens arbeidere og funksjonærer for en gjennomsnittskurs beregnet etter det staten sjøl betaler.»

Presidenten refererte Asbj. Solbergs forslag.

Knut Strand: Eg har sett det slik at dette å få mest mogleg av aksjekapitalen i Norsk Hydro på norske hender er av så stor vekt at vi må ta det utlegg som fylgjer med dette, jamvel om det for tida er vanskeleg om valuta. Eg ser det også slik at denne summen ikkje er så stor at det kan få nokon avgjerande verknad på tilhøva når det gjeld å skaffa valuta til andre ting som trengst. Det er ut frå dette synet at vi har slutta oss til framlegget om at departementet får fullmakt til å kjøpa for opp til kr. 1 000 000 i Hydro-aksjar.

No ser ein det vidare slik at det ikkje er noka oppgåve for staten å driva industri. Ein ser det slik at det er oppgåva for staten fyrst og fremst å leggja vilkåra til rette for næringslivet. Og ein ser det vidare slik at det vil vera ein føremon at arbeidarar og tenestemenn som arbeider i vedkomande verksemd, også blir økonomisk interessert i denne verksemda. Ut frå det synet er det at mindretalet er av den meining at desse aksjar blir stelde til disposisjon for tenestemenn og arbeidarar i vedkomande verksemd, så eg vil stø det framlegget som hr. Solberg har sett fram.

Statsråd Evensen: Det er klart at man også må se på valutakontoen, når det gjelder denne sak. Imidlertid må en jo være oppmerksom på at det er ikke bare netto valutautlegg i dette tilfelle. I den utstrekning det er aksjer i et norsk selskap på utenlandske hender, som tilfellet er når det

gjelder Hydro, må også aksjeutbyttet til de utenlandske aksjonærer betales i fremmed valuta. Man kan si at dette valutautlegg ikke er så stort som når det gjelder hjemkjøp av aksjer, men på lang sikt blir det ikke så lite penger av det. Og Hydro har jo betalt utbytte nokså regelmessig, både når det gjelder størrelse og år. Det har også vært forslag om økning av aksjeutbyttet, særlig fra franske aksjonærers side.

Det som etter departementets mening er det avgjørende her, er den dominerende stilling Hydro inntar i norsk næringsliv, i norsk eksportnæring, og det er den mulighet Hydro har for å ta samfunnsviktige investeringer. Bedriften har bygget opp et teknisk apparat som kanskje gjør den til en av de absolutt mest mobile bedrifter i dette land til å ta opp nye produksjoner som er viktige for vårt næringsliv, det være seg jordbruk, kommunikasjoner eller annen virksomhet. Hydro har også en produksjon som til en viss grad har internasjonal militær karakter. Vi mener derfor at det er viktig at denne bedrift er under norsk kontroll og helst mest mulig underlagt samfunnsmessig kontroll. Jeg fester også oppmerksomheten ved de ganske store investeringer som Hydro har foretatt etter krigen, investeringer som delvis er foretatt etter initiativ fra statens side og hvor det er gitt vilkår for investeringen som har lettet bedriften rent skattemessig sett i forhold til stat og kommuner. Det vil etter mitt skjønn være dårlig økonomi at man her gir en bedrift store økonomiske fordeler for å foreta bestemte investeringer som i alt vesentlig kommer utenlandske aksjonærer til gode. Man regner jo at Hydros anlegg er verd rundt en milliard kroner, og bedriften har muligheter for større investeringer. Derfor er det etter vårt skjønn av ganske stor samfunnsmessig betydning at denne bedrift er under samfunnsmessig kontroll.

Man kan si at denne millionen som er foreslått, ikke endrer maktbalansen innenfor Hydro. Hr. Holm sa at oppkjøp av frie aksjer ikke ville forrykke forholdet, at det er ikke mulig ad den vei å få makten i Hydro eller å få 50 pst. Den norske stat har i dag 34,9 pst. av aksjene i Hydro, det er det som er sikret på statens hånd. Den franske gruppe har 38,9 pst. Dette er de to hovedmaktfaktorer innenfor Hydro. De frie aksjer representerer 7,9 pst., og det er faktisk eiendomsretten til de frie aksjer som kan bli bestemmende for maktbalansen innenfor Hydro mellom den franske gruppe og den norske stat. Det er der vi mener at vi har en mulighet for å sikre denne maktbalansen i norsk favør, selv om vi ikke kan ordne alt med denne ene million som nå er foreslått. Vi får heller ta det litt over lang.

Når det gjelder det spørsmål som et mindretall i komiteen har tatt opp, reist av hr. Solberg i dag, om at disse aksjene skal stilles til disposisjon for arbeidere og funksjonærer ved Norsk Hydro, tror jeg det er meget vanskelig å ordne dette. Jeg avviser ikke tanken, men jeg fester oppmerksomheten ved følgende: Det er nevnt i proposisjonen at det pågår forhandlinger mellom de sveitsiske myndigheter og

den norske stat om et minnelig oppgjør når det gjelder I.G. Chemie-aksjene. Vi har anmodet Hydro om å få dets aksjer i I.G. Chemie på hånden. De norske styremedlemmer i Hydro har vært villige til dette. De franske aksjonærene har ennå ikke gitt noe svar; de har iallfall hittil stillet seg avvisende til det. Men denne håndgivelse er nødvendig for å få et minnelig oppgjør med sveitserne. Under diskusjonen om denne håndgivelse er det reist spørsmål om I.G. Chemie-aksjene eller en del av dem skulle stilles til disposisjon for arbeidere og funksjonærer ved Hydro. Dette har jeg erklært meg villig til å drøfte og har meddelt at hvis vi kan få denne håndgivelse og Stortinget aksepterer det, slik at vi kan få en minnelig ordning med sveitserne, vil det bli diskutert en ordning hvorved 20.000 à 25.000 av de I.G. Chemie-aksjer som den norske stat har lagt beslag på, skal stilles til disposisjon for arbeidere og funksjonærer ved Hydro. Det var meningen at man skulle lage en stiftelse finansiert av A/S Rjukanfos, slik at man her fikk en post av Hydro-aksjer som arbeidere og funksjonærer ved Hydro til enhver tid hadde anledning til å kjøpe til en bestemt kurs, men uten adgang til videresalg og ellers på vilkår som man senere kunne drøfte. Jeg mener dette ville være en langt riktigere ordning enn den ordning hr. Solberg har satt fram forslag om. Hvis det går i orden med sveitserne - det tør jeg ikke si noe bestemt om i dag, men vi håper å få det til - har man mulighet for å kunne lage en aksjepost i Hydro som arbeidere og funksjonærer kunne få andel i i den utstrekning de måtte ønske det. Da fikk vi dette ordnet på et helt riktig grunnlag både finansielt og aksjemessig. Under henvisning til dette tillater jeg meg å henstille til hr. Solberg og de øvrige i komiteen som har stemt for hans forslag, å frafalle den dissens slik at vi kan ta dette spørsmål opp i forbindelse med en eventuell senere ordning når det gjelder I.G. Chemie-aksjene.

Selås: Representanten Solberg sa at de utgifter vi får ved å kjøpe disse Hydro-aksjene er ubetydelige i forhold til de verdier som staten skaffer seg på denne måte. Det er riktig. Hydro er vårt største selskap; verdiene står her ikke i noe forhold til aksjekapitalen. Det er 4-5 ganger så store verdier i Hydro som det aksjekapitalen representerer. Og samtidig har Hydro en nøkkelstilling i kraftproduksjonen her i landet som er helt enestående. Hydro har i dag egne verk som representerer ca. ½ million hestekrefter og er det selskap som eier mest kraft på én hånd. Kraftutbyggingen her - eller det vesentligste av den i hvert fall - er ikke konsesjonsbelagt. Også det skulle være en grunn for oss til å prøve å gi staten mest mulig innflytelse i Hydro.

Man har sagt at kursen er høy i dag. Hr. Solbergs syn her mener jeg er riktig. Det blir valutautlegg som selvsagt blir vanskelige for oss i en tid som denne. Men jeg tror nok vi har brukt valuta til ting som har hatt mindre betydning for oss, og som har vært mindre verdifulle enn Hydro-aksjene.

Den spesialkomite som behandlet Hydro-saken i forrige periode, uttalte i forbindelse med I.G. Chemie-aksjene at disse burde sikres for staten selv om vi ikke vant en eventuell rettssak, og heller ikke i dag skulle det være noen uenighet om at vi skal forsøke å sikre Hydro for norske interesser. Nå kan man si at den halve prosent som dette utgjør, ikke er så mye. Men i det øyeblikk vi nærmer oss vippen av maktforholdet overfor den franske gruppe, vil enhver liten aksjepost telle. Jeg vil understreke det som flertallet har sagt i denne forbindelse, at det «må sterkt rå til at oppkjøpene fortsetter».

Når det gjelder hr. Solbergs forslag, vil jeg ikke si så mye om det etter statsrådets uttalelser. Men som Hydro-arbeider vil jeg likevel si at jeg ikke er så særlig enig med hr. Solberg. Jeg tror ikke det er den heldigste anledning han har valgt til å gjennomføre en tanke som kan synes god. Når det gjelder Hydro, er denne bedrift fordelt på 4-5 store arbeidsplasser som ligger langt unna hverandre, og det er mellom 5.000 og 6.000 arbeidere. Det er temmelig utenkelig at arbeiderne ved aksjekjøp i Hydro skulle få noen innflytelse av noen betydning eller gjøre seg gjeldende på noen måte. Og jeg tror heller ikke man da skal regne med at de vil opptre som en samlet enhet til støtte for de bestrebelser man gjør overfor utlandet i denne henseende. De må i tilfelle betraktes som en form for spareinnskudd, tror jeg, og det vil Hydros arbeidere kunne greie allikevel. Vi har anledning til å sette inn sparepenger i Norsk Hydro, som gir en rente som er dobbelt så stor som alminnelig bankrente i dag. Det er en bedre ordning enn at arbeiderne deltar i aksjekjøpene. Jeg tror faktisk det er umulig å få det til på en rettfærdig måte og at det i praksis vil være temmelig likegyldig. Iallfall vil det ikke være noen god start for den tanke som hr. Solberg her har fremholdt.

Stranger: Jeg har alltid interessert meg meget sterkt for hjemkjøp av aksjer i selskaper av denne karakter. Jeg har også enkelte ganger kunnet være med på slike aksjoner som virkelig har kunnet føre frem. Det er riktig, det som ble sagt - og det var også en meget tilfredsstillende uttalelse fra statsråd Evensen - at Norsk Hydro inntar en helt dominerende stilling i norsk og internasjonal produksjon i dag. Så det ville for så vidt være en stor tilfredsstillelse om vi gjennom denne disposisjon virkelig kunne gjøre vårt til at vi kunne få en avgjørende innflytelse. Men oppkjøp av disse aksjer kan, så vidt jeg kan se, ikke få noen som helst avgjørende innflytelse på fordelingen av Hydros aksjer på de forskjellige gruppene. Og det er ett forhold som jeg synes Stortinget må være oppmerksom på. Det dreier seg her om bruk av dollars, og jeg synes nok at i den avhengighetsstilling som vårt land er i idag i forhold til hele dollarproblemet, må det vises den største forsiktighet. Jeg synes også at Stortinget bør være konsekvent i sine avgjørelser. Det kan ikke en gang si at en million idag spiller liten eller ingen

rolle, mens det en annen gang - har jeg inntrykk av - spiller en formidabel rolle for Stortinget. I og for seg er det en helt riktig disposisjon å forsøke å få størst mulig innflytelse i dette selskap. Men denne aksjon kan ikke føre frem, og når så situasjonen er slik som den er idag, tror jeg nok at folk senere vil synes det var en ganske bemerkelsesverdig handling at Stortinget, når det vet at denne aksjon ikke kan føre frem, allikevel vil bruke en million av dyrekjøpte dollar til den.

Forslaget fra et mindretall om at aksjene skal stilles til disposisjon for salg fortrinnsvis til Hydros arbeidere og funksjonærer er i og for seg en meget sympatisk tanke. Det har egentlig ikke noe med denne sak å gjøre, men når forslaget er fremsatt, vil iallfall jeg subsidiært stemme for det. Jeg synes ikke de hensyn som representanten Selås gjorde gjeldende på noen måte kan være avgjørende her. Når forslaget er kommet frem, innebærer det uttrykk for et ønske om at arbeidere og funksjonærer skal kunne få disse aksjer, og det vil jeg subsidiært stemme for.

Iveland: Både fleirtalet og det mindretal som eg hører til, er samde om at det er ei nasjonal oppgave å få disse aksjar på norske hender. Det er rett nok at dei må kjøpast heim i dollar, men vi ser dette som ei så stor sak at det er ikkje råd med det; denne millionen må landet ofra for meir og meir å få rådvelde over denne store verksemda det her gjeld.

Når mindretalet har sitt servotum her, er det for di vi skilst på reint prinsipielt grunnlag. Mindretalet meiner ikkje at staten beinveges skal investera i ei slik verksemd som denne, så framt det ikkje er heilt naudsynt. Difor er det at vi har teki opp dette servotum om at dei aksjar som vert kjøpte heim, skal verta stelde til rådvelde for arbeidarar og funksjonærar ved Hydro. Vi ser det reint prinsipielt slik at dette er det rette, og eg kan ikkje skjøna at korkje det statsråden sa eller det hr. Selås heldt fram skal vera til hinder for at ein går inn på denne vegen. Det er staten som i fyrste omgang får rådvelde over desse papir, og det vil då syna seg om det er nokon av arbeidarane og funksjonærane som er interesserte i på den måten å verta knytte til selskapet og vera med i styringa av den verksemda som dei arbeider i. Difor vil eg på det sterkaste rå til at dei pengar det her er tale om, vert løyvde, og også til at det vert røysta for det framlegget som er gjort av hr. Solberg om at desse aksjar vert stelde til rådvelde for dei som har det daglege yrket sitt i denne verksemda.

Presidenten: Etter de uttalelser som statsråden har kommet med når det gjelder hr. Solbergs forslag, mener presidenten at det naturlige ville være at hr. Solbergs forslag blir oversendt Regjeringen.

Jakob Pettersen: Representanten Stranger sa at han ville være med på aksjoner som kunne føre frem, og han mente at

dette ikke kunne få noen som helst innflytelse på maktforholdet innen selskapet. Som jeg nevnte i mitt tidligere innlegg og som statsråden nå sterkt understreket, er det faktiske maktforhold innen selskapet at der er en samlet fransk gruppe som har 38,9 %, staten har 34,9 % og der er en samlet norsk gruppe med 5 %, som kan - og i vanskelige tilfelle sikkert vil - samarbeide med staten. En kan si at der altså er omtrent jamvekt, idet de andre aksjer - bortsett fra I.G. Chemie, som det strides om - er spredt rundt omkring på mange forskjellige hender og aldri, så vidt jeg kjenner til, har opptrådt samlet. Vi ligger altså så nær maktbalanse som det i det hele tatt går an å gjøre det. Staten og den norske gruppe har i dag en liten overvekt. Det kan på grunn av aksjer som sirkulerer, nokså fort komme til å snu seg. Jeg kan derfor ikke skjønne at det går an å bruke et slikt uttrykk som at dette ikke kan få noen som helst innflytelse på maktbalansen innen selskapet. Det er nettopp det det kan, og det er det som gjør det så viktig for oss at vi nytter de chanser vi har for å sikre oss så godt som mulig.

Med hensyn til hr. Solbergs forslag er jeg helt enig i det representanten Stranger sa, at dette i og for seg ikke vedkommer denne sak, og jeg søkte i komiteen å unngå at dette forslag ble tatt opp i denne forbindelse. Det lykkedes ikke. Hr. Solberg holdt på sitt, og de andre som kanskje prinsipielt var enig i at det for så vidt ikke vedkom denne sak, fant allikevel at de måtte slenge seg på kjelken når kjelken først var satt i sving. Jeg vil imidlertid anbefale det forslag som presidenten har antydnet, at hr. Solbergs forslag blir oversendt Regjeringen, slik at det kan bli sett på i samband med den plan for I.G. Chemie-aksjene, som statsråden kom inn på i sitt innlegg.

Moseid: Det er utvilsomt slik at valutasituasjonen for vårt lands vedkommende er meget vanskelig, ja en kan godt si bekymringsfull i denne tid, og jeg er enig i at vi skal være svært varsomme med å disponere slik at en gjør vanskelighetene større. Men i dette tilfelle er jeg helt enig i flertallets standpunkt. Det dreier seg her om spørsmål av en slik rekkevidde at en ikke kan redusere det til et rent valutaspørsmål. Det kan godt være at forholdene kan komme til å ligge slik til rette at den norske innflytelse i Hydros ledelse kan komme til å få avgjørende betydning. Det er, som det er sagt, et nasjonalt spørsmål som kan bli av stor betydning. Jeg vil derfor stemme for flertallets forslag.

Det forslag som hr. Solberg har fremsatt, rommer en tiltalende tanke, som det er grunn til å arbeide videre med, og jeg tror nok at det i mange tilfelle vil kunne føre til gode resultater. Men det vil etter mitt skjønn være helt feilaktig å koble det spørsmål inn her. Hensikten med det offer av valuta som staten her tar for å skaffe seg aksjene, er å sikre seg en større innflytelse i forhold til den franske gruppen etter hvert. Og vi vet i dag lite om hvorledes det i tilfelle ville kunne ordnes slik at det ble

tilfredsstillende med et slikt forslag som det hr. Solberg har satt frem. Det måtte i tilfelle forberedes og undersøkes ganske annerledes før det ville være forsvarlig å gå inn for det spørsmål i denne sak. Det er ganske visst en rekke andre bedrifter hvor det kunne ligge nær å prøve denne løsning, men i dette tilfelle tror jeg det ville være mot de interesser som staten selv ofrer valuta for å sikre seg. I hvert fall er det det, så nøkternt som dette forslag er fremsatt her. Det gir ikke den betryggelse som en må sikre seg hvis en skal kunne forsvare å disponere valuta til dette formål.

Evju: Jeg har som medlem av komiteen gitt flertallets innstilling min tilslutning, og jeg har gjort det ut fra det syn, at det her var av den aller største betydning å sikre de norske interesser en avgjørende innflytelse. Jeg er ikke av dem som mener, eller som anser det for ønskelig i alle tilfelle, at staten skal søke å tre inn i bedriftene, og jeg hadde derfor helst sett at dette oppkjøpet hadde kunnet vært gjort fra de private interessenters side. Men så vidt jeg har forstått er det vanskelig å ordne, og da mener jeg at interessen av og betydningen av å sikre vårt land størst mulig innflytelse på denne vårt lands største bedrift er så avgjørende, at jeg uten noen som helst betenkeligheter stemmer for flertallets forslag om at staten selv skal stille seg som kjøper. Det har vært fremhevet at man i disse valutaknappe tider ikke til en slik affære bør disponere et så stort beløp som det her gjelder - en million kroner i dollars. En million kroner er mange penger, og jeg vet meget godt at valutaspørsmålet er et problem for oss i dag, men jeg er ikke i minste tvil om at den tilsvarende sum meget bedre og meget lettere vil kunne innspares på andre områder, og på områder som ikke er av så stor betydning for oss som dette.

Det har vært nevnt at man ikke kan gå inn for dette, og at det ikke har noen hensikt, fordi man ikke kan oppnå en avgjørende innflytelse, ikke kan erverve 50 prosent av aksjene. Selvfølgelig ville det være ønskelig å få den absolutte majoritet. Men jeg mener at man ikke skal utsette oppkjøpet fordi man ikke kan oppnå det. Har vi sjansen, så bør vi ta den selv om vi ikke har håp om å nå de 50 prosent. En skal være klar over at det faktisk ikke er mere enn snaue 8 prosent av aksjekapitalen som virkelig er på utbud. Det er ikke spørsmål om å erverve en aksjepost så man når opp til 50 prosent - altså fra det som staten eier i dag, 35 prosent, og opp til 50 prosent. Det er ikke nødvendig. Det er kampen om de 8 prosent som er avgjørende, enten det er vi eller det er de utenlandske interesser, som ved hjelp av oppkjøp her skal sikre seg den største innflytelse. Etter min mening er det sakens kjerne. Og ut fra den forutsetning har jeg tiltrådt flertallets forslag og anbefaler at flertallets innstilling vedtas.

Hambro: Det er ingen delte meninger om det nasjonalt ønskelige og verdifulle i å få Hydros aksjer, eller makten i

Hydro over på norske hender. Og jeg er enig i svært meget av det den ærede statsråd her uttalte om Hydro og om betydningen av dette. Men jeg tror ikke at den fremgangsmåte vi har valgt, er den forretningsmessig beste og mest betryggende. Så snart staten er i markedet - og det er ingen mulighet for å holde det absolutt hemmelig - strammes markedet, og den franske gruppe blir oppsatt på å konkurrere om å få de aksjer som kunne foreligge. Derfor blir kursen lite fordelaktig og der oppstår en hel del vanskeligheter. Jeg tror at der var muligheter for en annen fremgangsmåte, rent praktisk og økonomisk, som ville ha gitt oss bedre resultater, og som kanskje burde være noe mere langsiktige i tilfelle enn disse beløp som bevilges, 500 000 kroner det ene år og 1 000 000 kroner et annet år. Det er en dyr fremgangsmåte vi følger, og i dag er den, på grunn av vår valutasituasjon, ganske usedvanlig dyr. Jeg går ut fra at også Regjeringen er klar over vanskelighetene ved en rent forretningsmessig fremgangsmåte, når man må gå de veier som vi må gå hos oss, for å få disse bevilgninger stillet til disposisjon. Staten er ikke noen god forretningsmann, og kan ikke være det, og den har heller ikke kunnet være det i denne sak.

Når det gjelder det forslag som er opptatt av hr. Asbj. Solberg, vil jeg gjerne ha sagt, at jeg i likhet med hr. Stranger omfatter det med en meget sterk sympati. Men det er jo en given ting, at skulle staten her ikke motvirke sin egen hensikt med aksjeervervelsen, vil den ikke kunne overdra de aksjer den har ervervet, uten at de er temmelig sterkt klausulert, så man har sikkerhet for at de ikke faller tilbake i det fri marked, og kan oppkjøpes på en måte som vi ikke er tjent med. Jeg tror derfor at det forslag som presidenten har fremsatt, og som går ut på at hr. Asbj. Solbergs forslag oversendes til Regjeringen, er riktig i denne sak. Men det må være en forutsetning at det da kommer tilbake, og at det ikke forblir i den portefølje av oversendelser som der ikke gjøres noe ved. Saken er den, at selv om man kan si at dette spørsmål formelt ikke hører sammen med spørsmålet om denne bevilgning vi behandler her i dag, så er det meget vanskelig for det mindretall - hvis ordfører hr. Asbj. Solberg har vært - å bringe frem denne sak som en egen sak på noe annet tidspunkt.

Når jeg stemmer for oversendelse til Regjeringen, er det under forutsetning av at saken vil komme tilbake i en mer utredet stand, fordi den berører en hel rekke spørsmål. Jeg deler det prinsipielle syn som hr. Iveland gjorde seg til talsmann for. Men nettopp når det gjelder denne bedrift, må det vises en meget stor forsiktighet for å betrygge oss mot at disse aksjer kunne gli ut igjen ved å spres uten at staten har fått de rette betryggende garantier mot et videresalg av aksjene.

Knut Strand: Eg ser det såleis at det avgjerande og viktigaste spørsmålet er å få mest mogleg av desse aksjar på norske hender. Om det er staten eller arbeidarar og

funksjonærer ved Hydro som eig desse aksjar, må koma i andre rekkja. Eg vil òg gjera merksam på at det er i alle høve ikkje noka von om at staten på eiga hand kan få 50 pst. av aksjekapitalen for tida. Utanom staten sine interesser er det ei norsk gruppe som har 8,2 pst. Denne gruppa saman med dei aksjar som no vert kjøpte inn og seinare kjem på norske hender, og saman med staten sine interesser kan gje von om å koma opp i 50 pst. av aksjekapitalen.

Eg ser det vidare slik at dette at arbeidarar og tenestemenn blir aksjonærer i den verksemda dei arbeider i, er eit framifrå tiltak. På Vestlandet er dei aller fleste nye industritiltak skipa på den måten at arbeidarane går saman og skriv seg for aksjar eller luter og set verksemda i gang, og det har synt seg å gå på ein framifrå måte. Det er det same som blir brukt i havfiskeflåten, når det gjeld store farty. Der går fiskarane saman om å ta aksjar, og på den måten blir dei interesserte i verksemda heilt ut. Eg trur at det i mange høve fører til betre og meir intensiv drift i det heile.

Eg ser dette spørsmålet så viktig reint prinsipielt at eg meiner mindretalet må halda fast på at Stortinget må ta stode til det. Eg var noko i tvil i nemnda om det var klokt å ta opp dette no, med di eg var inne på den tankegangen at ein kunne koma tilbake til spørsmålet, når ein hadde fått kjøpt aksjane og såg kor mange aksjar ein fekk. Men eg kan ikkje skjøna, når dette framlegget no er teki opp, at det er nokon grunn til å senda framlegget til Regjeringa. Eg synest at Stortinget må ta stode til det. Det er opplyst i desse dokument at det har vori eit samarbeid med ein større del av den norske gruppa, såleis at dei aksjar ho eig, ikkje går over til utlandet på nytt. Eit tilsvarande samarbeid må ein kunna få, og det er nokså lettvtint å få det, når staten avhendar desse aksjar som no blir kjøpte.

Eg vil stø hr. Solberg sitt framlegg.

Asbj. Solberg: Når statsråden snakker om at saken bør utstå inntil behandlingen av I.G. Chemie's aksjer skal fore, synes jeg at spørsmålet er nokså uvisst. Det føres nemlig en prosess eller noe i den lei om eiendomsretten til Chemie's aksjer. Hvis en kjennelse der går de norske interessene imot, vil jo det som statsråden her antydte, falle fullstendig bort.

Når hr. Selås snakket om at arbeiderne skulle få innflytelse ved bedriften, så kan de selvfølgelig få det i noen mon ved å bli aksjeeiere. Men det er ikke det som veier mest for mitt vedkommende. Det er nettopp den stimulans som en arbeider eller en funksjonær ved en bedrift får ved å være økonomisk engasjert, som har den psykologisk gode virkningen etter mitt syn på saken. Jeg har selv vært arbeider ved en stor bedrift. Jeg hadde så pass oppdrift at jeg hadde interesse av å få tak i en aksje eller to-tre. Men de gangene det hendte meg å kunne komme i besiddelse av en aksje, stoppet det i styret, når aksjene skulle transporteres. Da var det en eller annen som hadde interesse nettopp av det

papiret som jeg hadde interesse av, og så ble jeg stillet utenfor. Her er det altså en anledning for staten til å hjelpe til at arbeidere som har litt oppdrift og interesse, kan få en andel eller en aksje i bedriften. På samme tid mener jeg at vi her fritar statsbudsjettet for en bevilgning på 1 million kroner ved at de pengene som i dag bevilges her, kommer igjen når staten har overdratt aksjene til arbeiderne. Her er det altså ganske enkelt det det står om, at staten på sett og vis skal formidle en aksjeportefølje.

Jeg vil opprettholde forslaget mitt, og jeg bare beklager at presidenten fant grunn til å måtte foreslå forslaget oversendt Regjeringen. Det har foregått akkurat det samme en gang før, hvor det gjaldt et lignende forslag, men det har gått som hr. Hambro antydte: det holder på å bli begravet.

Jakob Pettersen: Det var en replikk til representanten Hambro. Om staten her har valgt den rette fremgangsmåte, kan vi naturligvis diskutere. Men jeg vil gjerne feste oppmerksomheten ved at de 2 883 aksjer som vi har kjøpt på grunnlag av den forrige bevilgning, har staten kjøpt til pari kurs, mens den offisielle kursen ligger langt over, omkring 100 pst. over. Staten har altså i virkeligheten, selv om den etter hr. Hambros mening har valgt en gal fremgangsmåte, denne gang gjort en glimrende forretning.

Jeg stemmer for forslaget om å oversende hr. Solbergs forslag til Regjeringen, men jeg gjør det ikke på hr. Hambros premisser.

Statsråd Evensen: I mitt første innlegg nevnte jeg litt om de betenkeligheter jeg hadde overfor hr. Solbergs forslag - ikke i prinsippet, men når det gjaldt den rent praktiske fremgangsmåte. Jeg henviste der til den mulighet som det kan være for å få ordnet dette på en for alle parter tilfredsstillende måte og også få hele det økonomiske og rettslige grunnlaget i orden, hvilket ikke er tilfelle nå. Hvis hr. Solbergs forslag skulle bli vedtatt i dag, og det skulle legges til grunn for videretransport av de aksjene som staten i dette tilfelle vil få kjøpt, ville det kunne reise seg en rekke rent praktiske spørsmål og forhold som ville skape strid i Hydro. Her er det spørsmål om å få fullmakt til å kjøpe aksjer for inntil 1 million kroner. Vi vet ikke hvor mange aksjer vi får kjøpt, og vi vet ikke hva vi skal betale for disse aksjer. Hvis man skal legge opp en plan for arbeider- og funksjonæraksjer, må man jo vite hvor mange aksjer man har, hvor mange det kan bli til hver enkelt, hvilken kurs det skal betales, hvilke avdragsvilkår de skal få, osv. Man må knytte til en bestemmelse om at staten i tilfelle skal ha option for tilbakekjøp, at aksjene ikke skal kunne selges videre hverken til inn- og utland, osv. Disse spørsmål må klarlegges. Dette er de innvendinger jeg har å gjøre mot hr. Solbergs forslag i dag. Det er disse spørsmål man håper å få løst på en tilfredsstillende måte, om man får

en ordning med I.G. Chemie-aksjene, hvor det er en langt større pulje aksjer man har tenkt å stille til disposisjon for dette formål - som nevnt: 20 000-25 000 aksjer. Jeg er altså bange for at man her heller ville få strid, uvennskap og irritasjon enn å kunne nå det sosiale mål som hr. Solberg sikkert har siktet på.

Jeg har ingen ting imot at dette forslag oversendes Regjeringen. Hr. Hambro nevnte at det da måtte være forutsetningen at det skulle komme tilbake i utredet stand. Det er all right, men jeg vil gjerne der ha presisert at jeg forstår det slik at den bemerkningen fra hr. Hambros side ikke er knyttet til dette vedtak, men at sakens rent prinsipielle side - å få klarlagt de forskjellige forhold - kommer tilbake til Stortinget senere i forbindelse med Hydros aksjer eller andre ting. Jeg var ikke helt klar over om hr. Hambro mente å ville ha denne sak utredet også for andre selskaper - da spenner det jo videre - men jeg vil gjerne ha presisert at jeg forstår presidentens forslag slik at hr. Solbergs forslag skal oversendes til Regjeringen for at man skal få det utredet og for å ta de hensyn til det som måtte være nødvendig, hvis man får en ordning med I.G. Chemie-aksjene. Og dersom det ikke går, får man da komme tilbake til spørsmålet, om arbeiderne og funksjonærene ved Hydro ønsker å få andel i aksjeposten i selskapet.

Ivar Norevik: Når eg bad om ordet, var det for di hr. Stranger sa noko slikt som at folket seinare ville synast det var «eiendommelig» at ein nytta 1 million kroner til heimkjøp av aksjar i Norsk Hydro i ei tid som denne. Eg trur det var nokolunde slik hr. Stranger sa det. Eg vil gjerne seia at folk ville vel heller seinare synast det var rart om Stortinget ikkje nytta dette høvet til å kjøpe heim aksjar no, når det blir tilbodi på marknaden aksjar som det til vanleg ikkje er mogleg å få tak i. I denne tida er dei frembodne, ein del av dei som er kjøpte, er til og med bodne fram til under pari kurs, og ein kan vera heilt sikker på at ein ikkje seinare vil få det. Så eg trur heller det er rett å seia at folk seinare ville synast det var rart om Stortinget ikkje nytta dette høvet til å skaffa seg mest mogleg kontroll over ei verksemd som Norsk Hydro i ei tid då aksjane var tilbodne, og tilbodne til pari kurs og under det.

Det synest som om dei fleste som har hatt ordet her, er samde om at vi bør kjøpa heim aksjar i Norsk Hydro. Det er berre forma for å gjera det, det er berre spørsmålet om staten skal ha aksjane eller om ein skal avhenda dei til arbeidarar og funksjonærar, som det er strid om. I grunnen er det eit spørsmål som kan ha ei viss interesse. Noka svær interesse kan det naudsynleg ikkje ha, for den evna som arbeidarane og funksjonærane har til å kjøpa opp aksjar vil vera so lita i forhold til den aksjekapitalen som er i Norsk Hydro, at det i realiteten ikkje vil ha serleg mykje å seia.

Eg kan heller ikkje tenkja meg anna enn at når mindretalet har fremja dette framlegget i samband med denne

saka her, så er det vel mest for å ha eit avvikande framlegg. For dersom det er tanken at vi i Norge skal få kontroll over aksjane i Norsk Hydro og dei ikkje skal vera på utanlandske hender, då er det klårt, om staten kjøper dei heim, at ein ikkje gjer slik som ein t.d. har gjort i Union, at ein slepp aksjane ut att på marknaden så det vert spekulasjon og slagsmål om dei og dei kanskje vil flyta ut att til utanlandske interesser.

Eg trur difor, etter alt det som er sagt av om lag alle som har hatt ordet, at det har veldig stor nasjonal interesse å få Hydro-aksjane heim, og då skal vi sjølvsagt gjera det på ein slik måte at vi for ettertida har kontroll over dei, så dei ikkje slepp dei ut på marknaden på ein ukontrollert måte.

Når det gjeld dette med å senda hr. Solberg sitt framlegg over til Regjeringa, vil eg gjerne seia - i motsetnad til hr. Hambro - at det burde gjerne verta liggjande i papirkorja i staden for å koma attende. Eg synest det har så lite for seg, serleg i samband med handsaminga av denne saka.

Smitt Ingebretsen: Jeg vil bare si at jeg akter subsidiært å stemme for hr. Solbergs forslag. Når jeg gjør det, så er det fordi jeg ikke har noen særlig tillit til - jeg beklager å si det - at det kommer noe ut av en oversendelse til Regjeringen. Jeg har sett tilsvarende forslag før bli oversendt Regjeringen. Jeg har ikke sett noen reaksjon på det. Og jeg anser den ting at der skapes et økonomisk interessefellesskap mellom kapital og arbeid i bedriftene, for å være av en så stor betydning for et effektivt arbeidsliv, at jeg gjerne vil benytte enhver anledning til å fremme det. Det kan godt være at det er riktig at dette ikke er den beste anledning, men det er en anledning. Og når jeg har opplevd en gang at en oversendelse til Regjeringen av et liknende forslag ikke har ført til noe som helst, da vil jeg ikke være med på å gjenta den måte å behandle saken på. Jeg vil subsidiært stemme for hr. Solbergs forslag, for å sette dette arbeid i sving.

Moseid: Det har ganske visst vært slik før, at det var nokså usikkert hvorvidt et forslag som ble oversendt Regjeringen, kom tilbake eller ikke. Men det er ikke lenger grunn til å diskutere det nå etter at Stortinget enstemmig har vedtatt en forandring i Stortingets forretningsordens § 28, hvor det heter:

«Når et forslag eller andragende som i § 27, 1ste ledd, er referert, innhenter presidenten tingets bestemmelse om saken skal
a. sendes til Regjeringen for å innhente dens uttalelse eller forslag».

Dermed er det helt på det rene at alle oversendelser til Regjeringen må komme tilbake til Stortinget, enten med utredning eller forslag. Men selvsagt har statsråden rett i at statsråden eller regjeringen må avgjøre på hvilken måte de

vil forelegge dette spørsmål, f.eks. i den snevre ramme som det her dreier seg om, eller i en videre ramme som angår også annen industri. Men på det punktet skulle det nå være helt klart at et forslag som oversendes Regjeringen, blir behandlet av Regjeringen og tilbakesendt Stortinget i utredet stand, eventuelt med forslag.

Så vil jeg bare si, at jeg for min del ikke ville ha store betenkeligheter ved dette aksjekjøp, hvis det hadde dreiet seg om en million i norske kroner. Det var det hr. Solberg festet seg ved, at det var en million i norske kroner. Det er ikke det spørsmålet som er vanskelig, men det er dette at man må disponere fremmed valuta og det i verste form - i dollars - som gjør saken vanskelig. Selvsagt ville det ikke være forsvarlig å disponere dollar til dette formål og så spre aksjene ut igjen i det fri marked og derigjennom miste kontrollen. Det er blitt gjort oppmerksom på av komiteens formann, at av de 8,2 % av aksjene som er på norske hender utenom staten, er det bare ca. 5 % som man regner med å ha kontakt med slik at man kan få et samarbeid i stand mellom Regjeringen og de norske aksjonærene. De 3,2 % er så spredt utover at man ikke har kontakt med dem. Det samme vil kunne hende, at man benytter fremmed valuta til innkjøp av aksjer og allikevel mister kontrollen. Jeg mener at slik som dette forslag fra hr. Solberg er fremlagt, er det ikke forsvarlig å gå med på det. Det bør derfor oversendes Regjeringen, slik at Regjeringen kan få anledning til å se på det og redegjøre for saken for Stortinget senere.

Lavik: Fyrst vil eg seia at eg er samd i at Stortinget bør løyve dei pengar som trengst til innkjøp av desse aksjar det er tale om her. Eg meiner at staten bør kjøpa alt som det er høve til å få tak i av di det er så viktig for ei så stor norsk verksemd som Hydro.

Eg er òg samd i at framlegget frå hr. Solberg, det er eit godt framlegg. Eg meiner at funksjonærar og arbeidarar ved ei slik verksemd bør få høve til å kjøpa aksjar om dei vil kjøpa. Eg er såleis heilt samd med representanten Stranger i det som han sa, at han syntest det var fint og sympatisk med ein slik tanke, og at han trudde at den kunne ha god verknad i norsk arbeidsliv av dette slaget. Eg trur at det er både ein praktisk måte og ein rettvis måte å ordna det på, at funksjonærar og arbeidarar kan få verta meir interesserte og sterkare bundne til ei slik verksemd. Eg gjer merksam på at dette framlegget er eit tilbod om at arbeidarar og funksjonærar skal få høve til å kjøpa aksjar om dei vil. Dersom dei ikkje vil kjøpa, ja då er saki grei, men vil dei kjøpa, bør det vera høve for dei til å vera med i verksemda på den måten.

Dei hindringar som den vyrde statsråden la fram, trur eg ikkje er så store, og dei kan ikkje ha slik avgjerande verknad i dette høve, at det skulle hindra funksjonærar og arbeidarar frå å kjøpa aksjar. Vil ein fremja ein god tanke, og ein stor tanke, må ein også vera viljug til å vinna over

hindringar og vinna over vanskar. Det er det ein må gjera i ei slik sak som denne. Eg meiner at det ikkje er grunn til å senda framlegget til Riksstyret, men at Stortinget bør ta stode til det i dag.

Statsråd Evensen: Det som foranlediget meg til å be om ordet nå, var uttalelsene fra hr. Smitt Ingebretsen om at de forslag som Stortinget vedtok å sende over til Regjeringen, så man aldri noe mer til. Nå har jo hr. Moseid svart på det, og jeg skal ikke si noe annet enn at det, så vidt jeg husker, er gitt melding eller rapport til Stortinget fra statsrådssekretariatet om hva Regjeringen har foretatt med oversendte forslag i hvert enkelt tilfelle.

Når det gjelder hr. Solbergs forslag, å stille aksjer til disposisjon for arbeidere og funksjonærer, vil jeg bare der nevne at jeg er kjent med at spørsmålet om å få en pulje av I.G. Chemies aksjer eventuelt til disposisjon for arbeidere og funksjonærer, ble behandlet på et stort møte i Hydros produksjonsutvalg i vinter, hvor representanter for selskapets ledelse og ellers fra samtlige bedrifter i Hydro deltok. Der var da det spørsmålet oppe til behandling om man skulle søke å få en del av I. G. Chemies aksjer til arbeiderne hvis man fikk en ordning. Da ble det erklært fra dette møtet - jeg tror det var samstemmig - at man ikke ønsket å få noen aksjer til disposisjon dersom det på noen måte kunne endre, forrykke eller vanskeliggjøre statens kontroll over Hydro. Hydros arbeidere er så klar over bedriftens stilling, dens betydning, og også betydningen av hvem som skal ha ledelsen av selskapet, om den skal være norsk eller utenlandsk, og om det skal være staten, at jeg føler meg forvisset om at de ikke vil være med, ut fra rent økonomiske interesser, å forrykke balanseforholdet innenfor de ledende organer. Det kom iallfall til uttrykk der.

Men jeg mener at kan man få en tilfredsstillende ordning her i forbindelse med I.G. Chemies aksjer eller andre, er det bare bra, og jeg vil gjerne medvirke til at en slik ordning kommer i stand. Men i denne forbindelse vil jeg gjerne ha sagt at her er spørsmål om å tilby arbeidere og funksjonærer aksjer som man ikke vet om man får og ikke til hvilken kurs. Jeg synes det er så liten realitet i det, og dessuten er det andre ting som må knyttes til en slik ordning og som ikke er i orden. Så en prinsipiell vedtagelse av hr. Solbergs forslag i dag synes jeg er lite fundert, mens derimot en oversendelse til Regjeringen synes jeg kan ha sin berettigelse.

Haldorsen: Eg kan ikkje sjå at hr. Solberg sitt framlegg er til hinder for realiteten i denne saka - heimkjøp av aksjar i Norsk Hydro. Det ligg berre i hans framlegg etter mi meining pålegg til departementet om å stella desse aksjar til disposisjon for arbeidarar og funksjonærar i Norsk Hydro.

Alle interesserte er i dag på leit etter rådbøter for å skapa større interesse for produksjonen og for å skapa billegare produksjon, med andre ord for å få større utbytte

av produksjonen, for å få meir til eksport og meir til levemåte. Og eg trur at framlegget til hr. Solberg er meint som noko av ein freistnad på å gripa inn for å hjelpa til med dette.

I dag har vi i grunnen fått ein skeivleik i produksjonslivet vårt, i produksjonsapparatet vårt, som det etter mi meining ein eller annan gong må gjerast noko med, om det ikkje skal gå nedanom med alt saman. Den parten som tek over meir ansvaret for leiinga, må også ta på seg større økonomisk ansvar. Og slikt ansvar må bli andsynes både kapitalen og kundane i bedriften. Det er det som er tingen. Leiinga av verksemda står med ansvaret andsynes arbeidarane, andsynes kundane, andsynes kapitalen. Det er heilt menneskeleg og skjønleg at arbeidarane og på den måten også arbeidarpartiet til no har teki mest, ja i røynda berre, omsyn til deira eigne interesser. Men med den makt som arbeidarpartiet eller arbeidarane i dag har gjennom dei politiske tilhøve som rår no, vert det naudsynt at dei òg må byrja å taka over ein del av ansvaret andsynes dei to andre faktorane òg, som eg nemnde her. Eg trur dette er litt av ein freistnad i så måte, og eg trur det må til, dersom vi skal nå fram til ei sunn utvikling i produksjonslivet vårt.

Eg kan som sagt ikkje sjå at hr. Solberg sitt framlegg skapar vanskar for å fremja realiteten i saka, og difor meiner eg det er rett å rå Stortinget til å taka ved det framlegget. Det er ein liten freistnad på å koma inn på liner som *kan henda* kan gjeva von om å hjelpa litt til på dette omkvervet. Arbeidarane må verta kapitalistar for å skjøna det ansvaret som ligg i desse ting som dei i grunnen held på å taka på seg, det er tingen. Og Stortinget får vera med og hjelpa til at dei vert det. Og med dei fråsegner som hr. Solberg har lagt fram for Stortinget, meiner eg at han har vilja hjelpa til på dette omkverve. Eg meiner òg at dersom vi røystar for dette framlegget, vil Stortinget syna at vi ikkje er så svært ihuga for å nytta samfunnet sine skattemidlar til å investera i det uendelege i alle moglege industriar. Det er òg eit moment, iallfall for meg, i dette spørsmålet. Det er ingen ting i vegen for, trass i statsråden sine mange vanskar, at departementet kan halda saka løynleg til dei har kjøpt alle desse aksjane, og så taka denne aksjonen som det her er tale om, å få aksjane over på andre sine hender - d.v.s. funksjonærar og arbeidarar ved Norsk Hydro.

Med dei vanskane som statsråden nemnde opp ein heil del av, er det slik at mange av dei alt ligg føre når ein skal greia opp med produksjonslivet, og dei vanskane bør òg no i dag funksjonærar og arbeidarar sjå i augo og byrja å taka seg av.

Eg kunne vera freista til å spyrja om Regjeringa vil gå inn for slike liner som kan tenkjast å føra fram på dette omkvervet, eller om ho framleis berre vil lata att augo, lata det dura i veg og ikkje taka det grann omsyn til dei realitetar som faktisk ligg føre i dette spørsmålet. Eg trur

dette er noko av ein liten freistnad på å vinna fram på denne vegen.

Eg skal nestan vera viljug til å takka statsråden for at han gav oss dei opplysningar han kom med. Eg er klår over den ting at funksjonærane og arbeidarane i dag naudleg vil gå inn for å taka det ansvaret som ligg i desse ting, men skulle det ikkje vera på tide at Riksstyret i alle fall ser at det må gjerast noko og gjera ein freistnad på å få gjennomført ei slik line? Det kan godt vera at der er andre måtar som òg kan føra fram, men ein eller annan gong må ein byrja å gjera ein freistnad - før det er for seint.

Eg vil difor rå til at vi tek ved hr. Solberg sitt framlegg. Dei formelle vanskene som har vori skildra, trur eg ikkje er så store at dei bør hindra Stortinget i å gå med på det. Eg trur som sagt at det kan vera litt av ein peikepinn for alle i samfunnet om at vi vil gjera noko for å retta på dei skeive tilhøva som faktisk ligg føre.

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at Industridepartementet på statens vegne fortsetter hjemkjøpene av aksjer i Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskap for inntil kr. 1 000 000, som tillates postert i statsregnskapet under kap. 1009, Tilfeldige utgifter i alminnelighet.

Presidenten: Hr. Holm har på et mindretalls vegne lagt fram følgende forslag:

«St.prp. nr. 29 - hjemkjøp av aksjer i Norsk Hydro - bifalles ikke.»

Hr. Solberg har tatt opp dette forslaget:

«Aksjene tilbys bedriftens arbeidere og funksjonærer for en gjennomsnittskurs beregnet etter det staten sjøl betaler.»

Presidenten vil foreslå, dersom innstillingen blir bifalt, at hr. Solbergs forslag oversendes Regjeringen. Presidentens forslag er som nevnt grunnlagt med den uttalelse som kom fra statsråden om at departementet var inne på den samme tanke, men på et annet grunnlag.

Presidenten går ut fra at der kan voteres alternativt mellom innstillingen og det forslag som er tatt opp av hr. Holm. - Ingen innvending er kommet mot det, og det vil bli gått fram på den måte.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom innstillingen og Holms forslag ble innstillingen bifalt mot 18 stemmer.

Presidenten: Presidenten vil så la votere over presidentens forslag om oversendelse til Regjeringen av det forslag som hr. Solberg har tatt opp.

Iveland: Det må vel vera rett å røysta fyrst over framlegget frå hr. Solberg. Dersom det vert nedrøysta, må ein få lov til å røysta subsidiært.

Presidenten: Det riktige vil etter presidentens mening være å stemme først over oversendingsforslaget. Hvis det faller, vil det bli votert over realiteten i hr. Solbergs forslag.

Smitt Ingebretsen: Jeg kan ikke skjønne annet enn at hvis vi følger den fremgangsmåte som presidenten foreslår, vil det hindre Stortingets medlemmer i å gi uttrykk for sin mening. Jeg går ut fra at det er mange i Stortinget som, hvis hr. Solbergs forslag faller, subsidiært vil stemme for at saken oversendes til Regjeringen. Men setter man først oversendelse til Regjeringen under votering, så kommer man i den vanskelige stilling at de som altså subsidiært ville stemme for oversendelse til Regjeringen, for å kunne få anledning til å gi uttrykk for sin prinsipale mening, må stemme imot det som de ville subsidiært ha stemt for.

Presidenten: Dersom der i Stortinget er et flertall som vil ha en realitetsavgjørelse, kan det flertallet få sin vilje ved å stemme imot presidentens oversendingsforslag.

Moseid: Jeg er enig med presidenten. Oversendelsesforslaget er i realiteten et forslag om utsettelse, som da normalt må voteres over først.

Lavik: Eg er heilt usamd med presidenten, og heilt samd med hr. Smitt Ingebretsen. Prinsipielt vil eg røysta for framlegget frå hr. Solberg, men fell det, vil eg subsidiært røysta for presidenten sitt framlegg. Dersom presidenten vil ha ei slik røysting som han her har sagt, *hindrar* han oss som vil røysta slik.

V o t e r i n g :

Presidentens forslag - oversendelse til Regjeringen av Solbergs forslag - bifaltes mot 46 stemmer.

Protokollen ble deretter opplest og foranlediget ingen bemerkning.

Presidenten: Forlanger noen ordet før dette møte heves?

Lavik: Eg er mykje misnøgd med den avrøystinga som var halden her i dag. Eg synest at ...

Presidenten: Presidenten må gjøre oppmerksom på at det ikke er høve til å diskutere den fremgangsmåte som er fulgt, nå etter at saken er ferdigbehandlet.

Lavik: Eg har ikkje tenkt å diskutera det, men eg synest at dette er så alvorleg at eg vil ha høve til å koma tilbake til det ved eit seinare høve.

Presidenten: Det har representanten høve til.

Møtet hevet kl. 11.40.